

Εισηγήσεις Ρωμαϊκού Δικαίου

Ενότητα 1: Εισαγωγή

Παπακωνσταντίνου Καλλιόπη
Νομική Σχολή

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Εισαγωγή

Περιεχόμενα ενότητας

---

1. Γάιος
2. Τριμερής διάκριση δικαίου.
3. Βασικοί ορισμοί δικαίου.
4. Κανόνες δικαίου στο *ius civile*.

GAIUS (Γάιος) (1/2)

- Ρωμαίος νομομαθής που έζησε το 2^ο αιώνα μ.Χ. και έμεινε γνωστός διαχρονικά για το εγχειρίδιο Νομικής Επιστήμης που συνέγραψε, τις **Institutiones** (Εισηγήσεις) του Ρωμαϊκού Δικαίου.

"Estatua de Gayo-Tribunal Supremo (Madrid)" by Basilio - Own work.
Licensed under CC BY-SA 3.0 via Commons -
[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Estatua_de_Gayo-Tribunal_Supremo_\(Madrid\).jpg#/media/File:Estatua_de_Gayo-Tribunal_Supremo_\(Madrid\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Estatua_de_Gayo-Tribunal_Supremo_(Madrid).jpg#/media/File:Estatua_de_Gayo-Tribunal_Supremo_(Madrid).jpg)

GAIUS (Γάιος) (2/2)

- Δεν γνωρίζουμε πολλά για το πρόσωπό του Γαΐου. Η αξία του αναγνωρίστηκε μετά το θάνατό του:
  - Στο Αναφορικό Νόμο (426 μ.Χ.) οι Αυτοκράτορες Θεοδόσιος II και Βαλεντιανός III όρισαν ότι τα έργα του Παπινιανού, Παύλου, Γαΐου, Ουλπιανού και Μοδεστίνου επέχουν θέση νόμου.
  - Ο Ιουστινιανός αναγνωρίζοντας τη διδακτική αξία του, ονόμασε το πρώτο μέρος της Κωδικοποίησης του Institutiones, το οποίο και ως προς το περιεχόμενο βασίζεται στις Εισηγήσεις του Γαΐου. Αναφέρει άλλωστε τον Γάιο ως ‘Gaius noster’ («ο δικός μας Γάιος»), ως αναγνώριση της προσφοράς του στις νομικές σπουδές, π.χ. στο προοίμιο των δικών του Institutiones, 6: *Quas ex omnibus antiquorum institutionibus et praecipue ex commentariis **Gaii nostri** tam institutionum quam rerum cottidianarum aliisque multis commentariis compositas cum tres praedicti viri prudentes nobis optulerunt, et legimus et cognovimus et plenissimum nostrarum constitutionum robur eis accommodavimus.*

Οι Εισηγήσεις του Γαΐου

- διδάσκονται παραδοσιακά σε όλες τις νομικές σχολές μέχρι και σήμερα ως διαχρονικής αξίας εισαγωγικό εγχειρίδιο στην επιστήμη του δικαίου.
- βρέθηκαν σε παλίμψηστο περγαμηνή το 1816 από το Γερμανό Ιστορικό Barthold Georg Niebuhr σε βιβλιοθήκη στη Βερόνα της Ιταλίας. Ανάμεσα στις γραμμές από το εμφανές κείμενο που ήταν Επιστολές του Αγίου Ιερώνυμου (4^{ος} αι. μ.Χ.), ο Niebuhr κατάφερε να διακρίνει το προγενέστερο μισοσβησμένο κείμενο των Εισηγήσεων του Γαΐου. Η ανακάλυψη αυτή έδωσε νέα ώθηση στην επιστήμη της Ιστορίας του Ρωμαϊκού δικαίου.
- είναι το μοναδικό έργο ρωμαίου νομομαθούς της κλασικής εποχής του ρωμαϊκού δικαίου που σώζεται σχεδόν ακέραιο.

Συστηματική τριμερής διάκριση δικαίου

Η συστηματική τριμερής διάκριση δικαίου που καθιέρωσε ο Γάιος:

- **Δίκαιο των προσώπων (ius quod ad personas pertinet).**
  - Περιλαμβάνονται ορισμοί και νομικές ρυθμίσεις για τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα.
- **Δίκαιο των πραγμάτων (ius quod ad res pertinet).**
  - Περιλαμβάνονται έννοιες και ρυθμίσεις εμπράγματος, αλλά και κληρονομικού δικαίου.
- **Δίκαιο των αγωγών (ius quod ad actiones pertinet).**
  - περιλαμβάνονται δικονομικές ρυθμίσεις, αλλά και έννοιες και ορισμοί για τις ενοχές (obligationes).

Βασικοί ορισμοί δικαίου

- Στην αρχή των Εισηγήσεων ο Γάιος δίνει βασικούς ορισμούς δικαίου:
  - Gai. Inst. 1, 1: *nam quod quis/que populus ipse sibi ius constituit, id ipsius proprium est uocaturque ius ciuile, quasi ius proprium ciuitatis; quod uero naturalis ratio inter omnes homines constituit, id apud omnes populos peraeque custoditur uocaturque ius gentium, quasi quo iure omnes gentes utuntur.*
- Τι είναι το **ius civile**;
  - Το δίκαιο που εφαρμόζεται στους πολίτες της Ρώμης.
- Τι είναι το **ius gentium**;
  - Το δίκαιο που εφαρμόζεται σε σχέσεις, συναλλαγές κτλ. Ρωμαίων πολιτών με ξένους (peregrini).

Κανόνες δικαίου στο *ius civile*

- Ποιοι κανόνες δικαίου περιλαμβάνονται στο ***ius civile***;
  - Gai. Inst. 1, 2: *Constant autem iura populi Romani ex legibus, plebiscitis, senatusconsultis, constitutionibus principum, edictis eorum qui ius edicendi habent, responsis prudentium.*
- **Leges** : νομοθετική «σύμπραξη» αρχόντων, συνελεύσεων λαού και Συγκλήτου επί Δημοκρατίας.
- **Plebiscita**: αποφάσεις συνελεύσεων πληβείων, στις οποίες δόθηκε ισχύς νόμου με τη Lex Hortensia (287 – 284 π.Χ.).
- **Senatus consulta** (συγκλητικά δόγματα).
- **Constitutiones** (αυτοκρατορικές διατάξεις).
- **Edicta** των αρχόντων που έχουν *ius edicendi* (π.χ. πραιτόρων, αγορανόμων).
- **Responsa prudentium**: γνωμοδοτήσεις νομομαθών.

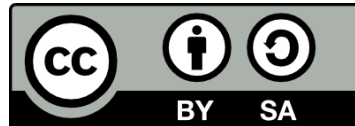
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Παπακωνσταντίνου Καλλιόπη. «Εισηγήσεις Ρωμαϊκού Δικαίου. Εισαγωγή.». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS152/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Κονταργύρης Ξενοφών
Θεσσαλονίκη, Εαρινό εξάμηνο 2013-14

